

Nestkastverslag steenuilen in de Kempen 2005-2010

Wil de Veer

Nestkastenproject Brabants Landschap

In 2005 is Brabants Landschap een project opgestart om de achteruitgang van de steenuil in Noord Brabant aan te pakken door middel van het beschikbaar stellen van nestkasten. Er werden werkgroepen samengesteld en er werden valbeveiligingsets geleverd.

De werkgroepen plaatsen en controleren de nestkasten, geven voorlichting en informatie, en inventariseren de soort. Hulpmiddel hierbij is de brochure "Steenuil onder de pannen", die verspreid wordt onder bewoners van percelen met gunstige biotopen en de door SOVON en STONE uitgegeven Erfwijzer Steenuil (www.steenuil.nl).

Onze werkgroep heeft sinds 2005 geparticipeerd in dit project. Sinds 2008 is het mogelijk subsidie aan te vragen en van het geld kunnen de werkgroepen spullen aanschaffen zoals nieuwe beukensnippers om in de nestkasten te leggen en ander materiaal. Het bedrag wat onze werkgroep kreeg is negentig euro. Dat dit bij lange na niet de te maken kosten dekt zal duidelijk zijn. Aan brandstof gaat al meer op.

Aantalschatting in Nederland (2007- 2008)

Deze schatting is gebaseerd op is gebaseerd op een inventarisatie onder de regiocoördinatoren (rc's) van STONE aangevuld met informatie van SOVON (Arjan Boele). Onder de rc's is een

Excellijst verspreid met een aantal keuzevelden. Op basis van de lijst werd gevraagd een schatting te geven voor de regio en zo mogelijk voor deelgebieden en daarbij tevens aan te geven waarop de schatting gebaseerd is alsmede de mate van betrouwbaarheid.

Hoewel niet per regio afzonderlijk de inventarisatieperiode vermeld is, hebben de opgegeven aantallen betrekking op de laatste jaren (2007-2008). De schatting voor geheel Nederland komt uit op 6.500 tot 8.000 broedparen. (Ronald van Harxen en Pascal Stroeken).

Onze provincie telt tussen de 900 en 1150 paren en staat daarmee landelijk op de tweede plaats qua aantallen. Koploper in deze is de provincie Gelderland met 3080 tot 3610 broedparen.

Midden- en Oost-Brabant: 450-550 (2007)

In 2007 is, gecoördineerd door Brabants Landschap, van een groot deel van Noord Brabant informatie verzameld over broedgevallen in nestkasten, 'vrije' broedsels en territoria. Voor Midden-Brabant en Oost-Brabant zijn de aantallen respectievelijk 66, 55 en 105 (totaal 226) en 75, 42 en 51 (totaal 168). Het vastgesteld aantal broedparen voor Midden- en Oost-Brabant komt daarmee op 394. Een schatting van 450-550 lijkt daarmee vrij reëel en in lijn met de schatting uit de laatste atlasperiode. (Opgave Jochem Sloothaak, Brabants Landschap).

Steenuilonderzoek en bescherming in De Kempen

Na zes jaar intensief werk door onze werkgroep, die valt onder VWG De Kempen, zijn hier de resultaten en is er aanvullende informatie over de soort. Ons werkgebied omvat de volgende gemeenten:

Bergeijk:

Bert van Herk en Piet Wuijts;
Frans Huibers en Dirk Timmermans.

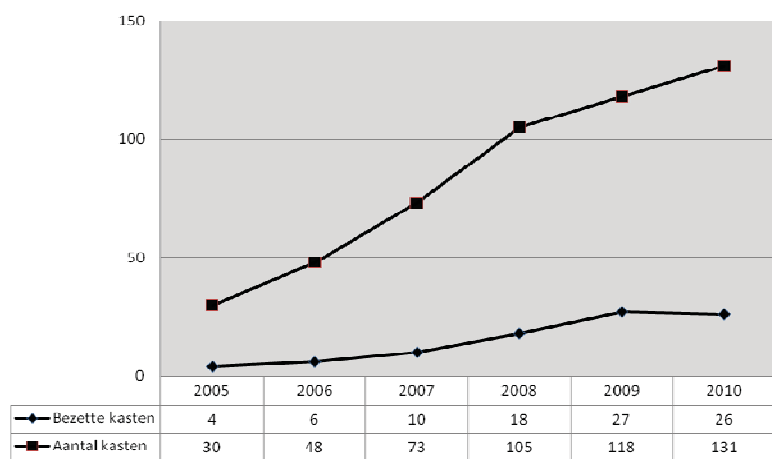
Eersel (uitgezonderd Vessem):
Bert van Moll en Bert van de Ven (overleden 30 december 2009);

Marijn van den Berk, Ad van den Hout, Willem Louwers en Wil de Veer.

Veldhoven:

Mark Sloendregt; Marijn van den Berk, Ad van den Hout, Willem Louwers en Wil de Veer.

Verhouding aantal en bezette kasten 2005-2010

▲ Grafiek 1. Verhouding aantal en bezette kasten

Biodiversiteit gemeente Eersel en steenuilhabitat in het algemeen

In het kader van de biodiversiteit konden de bewoners van de gemeente Eersel een ambassadeursoort uitkiezen. Men koos met grote meerderheid voor de steenuil. In diverse dorpen werkte de schooljeugd mee aan het project steenuil en in opdracht van de gemeente Eersel werden in 2010 zes nestkasten geplaatst.

Het uitvoeren van de plannen om te zorgen voor een betere leefomgeving is helaas (nog) niet van de grond gekomen. Om de kwaliteit van het leefgebied van de steenuil te verbeteren zijn er diverse mogelijkheden gecreëerd, zoals erfbeplanting en het aanleggen van bepaalde landschapselementen. Hiervoor is zelfs subsidie te verkrijgen bij Brabants Landschap. Juist dit het soort maatregelen zou de stand kunnen beïnvloeden en bevorderen. Landelijk wordt hier veel te weinig mee gedaan. Ook bij het (verplicht) compenseren van verloren

gegaan habitats laat dit duidelijk te wensen over. Men denkt: even wat nestkasten hangen en we hebben voldoende gecompenseerd.

De favoriete habitat van de steenuil is het kleinschalige landschap, in de buurt van mensen en liefst een beetje rommelig, niet opgeruimd erf. Broeden doet de soort o.a. in holtes in (knot)bomen, hoogstam fruitbomen, houtwallen, schuurtjes, stallen (bijvoorbeeld onder of op tempex platen), nissen onder dakpannen en nestkasten.

De steenuil is een uitgesproken standvogel die het hele jaar aanwezig is en normaliter zijn hele leven slijt in één territorium, mits er voldoende voedsel en nestgelegenheid aanwezig is. Door het afbreken van oude stallen en schuren en het verfraaien van de omgeving verdwijnt veel nestgelegenheid.

Steenuil werkgroep De Kempen

Het werkgebied omvat de volgende dorpen: Eersel, Steensel, Westerhoven, Bergeijk, Luijksgestel, Duizel (gedeeltelijk), Riethoven, Knegsel, Wintelre,

** Bij sommige mislukte broedsels met onbevuchte eieren moet ernstig rekening gehouden worden met verstoring doordat er (regelmatig?) door derden in de kast is gekeken. Hier is bewijs voor. Om dit in de toekomst tegen te gaan is bij die kasten een slot(je) bevestigd. Bij Brabants Landschap is het probleem aangekaart en nadat in november een verzoek was ingediend om kleine sloten die geopend kunnen worden met een en dezelfde sleutel te leveren, werden er tien sloten in december afgeleverd. Op een van onze adressen is een, voor ons, onbekend persoon de kast gaan inspecteren uit naam van VWG De Kempen! Resultaat: broedsel mislukt. Diverse andere werkgroepen maakten ook melding van verstoring door mensen.*

Veldhoven en (Zand)Oerle). Totaal hangen er 131 nestkasten (118 in 2009). Er zijn ook 4 kasten opgehangen ter educatie, bij musea en natuurtuinen. Dit jaar waren er 26 broedgevallen (27) met 99 eieren (87).

Uiteindelijk zijn er 81 jongen uitgevlogen (72). Er waren 18 eieren onbevruucht*, en er zijn geen dode jongen geconstateerd.

Het percentage door steenuilen bezette kasten is ongeveer 20%. Kijken we naar het totaal aantal bezette kasten door steenuilen, andere broedvogels en zoogdieren, dan zien we dat er van 63 kasten gebruik is gemaakt. Dit is bijna 50%.

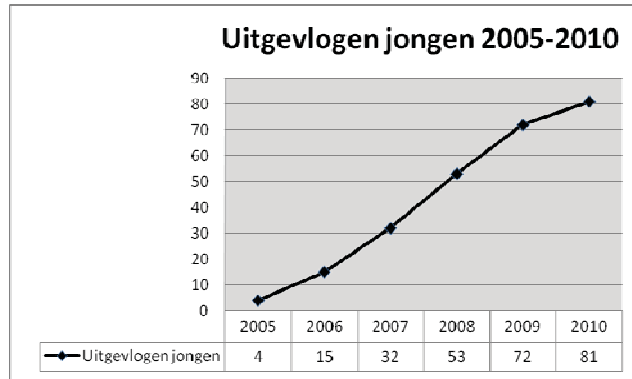
Er waren 28 kasten bezet door een spreeuw (14); 2 door een kauw(3); 1 door een koolmees

(4); 2 door een pimpelmees (0); 1 door een eekhoorn (2); 2 door een holenduif (2); 1 door een steenmarter (0). Het totaal aantal mislukte legsels bedraagt 3. Dat is ongeveer 12%. Dit is een lage score.

Zes vrije broedgevallen

Er zijn 3 vrije broedgevallen

geconstateerd met 7 uitgevlogen jongen. Er waren ook nog 3 vrij broedgevallen waarbij het resultaat niet kon worden vastgesteld, wat het totale aantal vrije broedgevallen op 6 brengt. Wel zijn er bij de laatstgenoemde drie vrije broedgevallen jongen gehoord.

▲ Grafiek 2. Uitgevlogen jongen 2005-2010

Conclusie

Ondanks dat de stijging van het aantal broedgevallen niet is doorgezet, moeten we tevreden zijn met het resultaat. In enkele jaren tijd is het aantal broedgevallen in de nestkasten spectaculair gestegen en dit ondanks de strenge winters van de afgelopen twee jaren. Op het moment van schrijven van dit artikel, december 2010, lijkt het erop dat de winter van 2010/2011 ook streng zal zijn.

De gemiddelde legselgrootte in 2010 is 3,8 wat een goed resultaat is. Het gemiddelde aantal uitgevlogen jongen per broedsel is dit jaar 3,1. Voor een vergelijking van de resultaten zou ik u willen verwijzen naar een zeer interessant artikel over de reproductie van de steenuil in Athene nummer 14, september 2009, van Pascal Stroeken et al. Opvallend is het grote aantal spreeuwen dat van de nestkasten gebruik heeft gemaakt. Een verdubbeling ten opzichte van 2009! Bij navraag bij andere werkgroepen of het grote aantal door spreeuwen bezette kasten bij hun ook het geval is bleek dat dit niet zo was.

Opmerking: Hoewel vallend onder de gemeente Eersel, wordt de controle en de verwerking van de gegevens van de gemeente Vessem uitgevoerd door Rinus v.d. Boomen. Deze gegevens zijn niet meegeteld in dit verslag. In Vessem heeft de steenuil in drie nestkasten gebroed en zijn er jongen uitgevlogen. Er hangen zestien nestkasten. ■

Met dank aan alle medewerkers.

Foto: Wil de Veer